

Lezingen

- Micha 5, 1-4a (Die over Israël zal heersen)
- Lc 1, 39-45 (Gezegend de vrucht van uw schoot)

Homilie

Geachte Medegelovigen,

“Gij zijt de gezegende onder de vrouwen en gezegend is de vrucht van Uw schoot.” Hoe vaak zijn die woorden al niet over onze lippen gegaan? Ze zijn de kern van het meest populaire gebed tot Maria, een gebed dat onze ouders en grootouders ons al aanleerden vooraleer we fatsoenlijk konden spreken. Toch merkwaardig hoe dat gebed ons eigenlijk beter ligt dan het streng ogende Onze Vader, dat ons nochtans door Jezus zelf werd aanbevolen. Het is alsof wij ons rustiger voelen onder de moederlijke bescherming van iemand die geen vragen stelt, die ons neemt zoals we zijn en van wie wij weten dat zij er zal staan op het ogenblik dat wij haar het meest nodig hebben, zoals zij er ook was toen haar Zoon in stervensnood verkeerde.

Het eerste deel van het Weesgegroet bestaat uit twee achtereenvolgende begroetingen die geplukt zijn uit het eerste hoofdstuk van het Evangelie volgens Lucas. Eerst is er de begroeting van de engel Gabriël: *“Gegroet, begenadigde, de Heer is met U,”* en vervolgens die van Elisabeth bij het bezoek van Maria toen Elisabeth in verwachting was van Johannes de Doper, een begroeting die we daarnet in de evangeliëlezing hebben gehoord en waarmee deze preek begon.

Het tweede deel van het Weesgegroet is een later ontstane en uitgewerkte smeekbede tot Maria, de *“Moeder van God,”* zoals zij in 431 officieel werd erkend op het Concilie van Ephese. Aan die Moeder, die wij ook als de onze beschouwen, vragen wij, zondaars, voor ons te willen bidden *“nu en in het uur van onze dood.”*

Het Weesgegroet zoals wij het heden kennen, heeft een lange voorgeschiedenis, maar dateert in zijn huidige vorm pas van de tweede helft van de 16de eeuw, de tijd van het Concilie van Trente, en is eigen aan de westerse traditie. Bij de oosterse christenen beperkt het zich hoofdzakelijk tot het eerste gedeelte, dat van de begroetingen. Daarnaast hebben de oosterse christenen prachtige Mariale hymnen, die wij hier,

jammer genoeg, dan weer niet kennen. Van hun grote Mariadevotie kunnen wij ons wel een idee vormen wanneer wij ons in hun kerken gaan verdiepen in hun prachtige iconen en muurschilderingen.

Even terug nu naar het huis van Zacharia en Elisabeth bij het bezoek van Maria. We krijgen er te maken met twee vrouwen die elkaar begrijpen, zoals alleen vrouwen elkaar kunnen begrijpen. Maria komt haar familielid helpen tijdens een reeds ver gevorderde zwangerschap, een zwangerschap die Elisabeth bijzonder zwaar moet vallen omdat ze een heel stuk ouder is. Maar Elisabeth heeft meteen door dat ook Maria in gezegende toestand verkeert. Bovendien voelt ze aan dat voor de vrucht in Maria's schoot een bijzondere toekomst is weggelegd. Geen van beiden beseft op dat ogenblik welk tragisch lot hun kinderen beschoren zal zijn. Johannes de Doper zou worden geëxecuteerd op last van Herodes Antipas, een wispelturig vorst uit een disfunctioneel koningshuis dat geen kritiek kon verdragen. En wat er met Jezus zou gebeuren, hoef ik hier niet te herhalen. Voor de vrouwen zou dat allemaal nog lang onduidelijk blijven.

In deze tijd van het jaar lijkt het aangewezen even stil te staan bij Jezus' nakende komst onder de mensen. De oudtestamentische profeet Micha lichtte al een stukje van de sluier op. De verwachte Messias, zo voorspelde hij, zou worden geboren in Bethlehem, een onooglijk Judees stadje, maar wél een plaats die doorging voor de bakermat van koning David en diens familieclan, een geslacht waarvan vele Joden de hoop koesterden dat één onder hen ooit het rijk van hun grote voorvader zou herstellen.

Onder de regering van Romeinse keizer Augustus, de achterneef en aangenomen zoon van de ons welbekende legeraanvoerder en dictator C. Iulius Caesar, leek eindelijk de tijd daarvoor aangebroken. Er had ooit bloed gekleefd aan Augustus' handen, maar eens aan de macht, zorgde hij ervoor dat er, in de mate van het mogelijke, vrede heerste en rust over het immense Rijk, een goed georganiseerde veelvolkerenstaat van een omvang die men nog nooit eerder had gezien. De Messias is inderdaad in een heel bijzondere tijd in de wereld gekomen.

Over twee dagen, in de nacht van dinsdag op woensdag, zal net vóór het begin van de pauselijke nachtmis in de Sint-Pietersbasiliek te Rome, de stad vanwaar uit Augustus ten tijde van Jezus' geboorte zijn gezag uitoefende, door een speciaal daarvoor uitgekozen priester de zogenaamde Kalenda ten gehore worden gebracht. Voor velen betekent dat een kippenvel-moment. Het gaat om een kort overzicht van de heilsgeschiedenis, vanaf de schepping in een niet te achterhalen oeroud

verleden, over de Roeping van Abraham in de 21ste eeuw v.C., de Uittocht onder Mozes in de 13de eeuw, het koningschap van David rond 1000 v.C., het eerste jaar van de Olympische Spelen in 776 v.C. en de Stichting van Rome in 753 v.C., tot aan de geboorte van Jezus in het 42ste jaar van Octavianus Augustus, toen er vrede heerste over heel de wereld, zo wordt er uitdrukkelijk bij gezegd: *“toto orbe in pace composito.”* Wie dat alles aandachtig in zich opneemt, en ik raad U aan die zang via het internet eens te beluisteren, beseft hoe hij deel uitmaakt van één grote geschiedenis, een geschiedenis waaraan God actief deelneemt een waarvan Jezus, de Christus, de spil blijkt te zijn. Jezus is geen held uit een of ander mythisch verhaal, geen personificatie van hooggestemde idealen en deugden, maar een man van vlees en bloed, langs wie de Almachtige God in onze geschiedenis, in ons collectief en persoonlijk leven, heeft ingegrepen. Die ingreep is zo ver gegaan dat Jezus van Nazareth, die mens werd zoals wij, ook volledig deelhad aan het leven van God. Door Gods menswording, zo wordt in de Kalenda verkondigd, werd de wereld geheilgd. Vanop deze preekstoel klinkt dat misschien allemaal theologisch en abstruus, maar het is enorm belangrijk, als wij het eigen karakter van onze godsdienst aan anderen willen uitleggen. Dat eigen karakter ligt in de incarnatie, de menswording van God via Christus. Het is dus absoluut juist als wij beweren dat in de persoon van Jezus de brug wordt geslagen tussen hemel en aarde, tussen God en mens.

Daarom mocht de engel Gabriël Maria, die moeder zou worden van die Jezus, terecht begroeten als de kecharitômênî (κεχαριτωμένη), de bij uitstek begenadigde, en mogen wij haar met gans ons hart, en samen met Elisabeth, betitelen als de *“Gezegende onder de vrouwen,”* de Gezegende, die tot in onze laatste ogenblikken over ons zal blijven waken.

Hans.hauben@kuleuven.be